

Tolkning av noveller. En hjelp til elever i vgs.

mai 20, 2012 av [kdybvik](#)

Noveller skal **tolkes**, ikke **dolkes**. Det er ikke smart å se på novellen som en fiende. Du skal ikke gå løs på den og prøve å kutte den i fillebiter. Mange forveksler novelletolkning med novelledolkning.

Et smart alternativ er å tenke slik: Det er ikke bare jeg som skal tolke novellen, det er også novellen som skal tolke meg. Med andre ord: Det er fint om den som leser tolkningen din blir overbevist om at novellen du tolker er viktig for deg, at den har gitt deg noe, at den forteller deg noe om deg selv, at du på en eller annen måte klarer å lese novellen inn i ditt eget liv.

Her er et forslag til oppsett for novelletolkning:

**** Innledning.** La dette bli noe spesielt! Husk at sensor skal lese 200 besvarelser. Da er det sannsynlig at han vil sette pris på de tekstene som er litt annerledes. La din tolkning skille seg ut helt fra starten av. La innledningen bli en fiskekjeft som hugger seg tak i sensor og aldri slipper taket. Innledningen skal du bruke både til å skaffe deg oppmerksomhet og etos, samtidig som du antyder hva resten av tolkningen din skal gå ut på. Følgende momenter bør være med:

- En antydning av hva du oppfatter som novellens tema og budskap.
- En litt personlig vri som viser at novellen og dens tema og budskap har personlig relevans for deg. Du bør altså lage en kobling mellom tema/budskap i novellen og ditt eget liv.

**** Sett novellen inn i en sammenheng.** Hvis du vil, kan du droppe den mer personlige innledningen og heller starte med dette punktet. Det er det mange gjør. Dette er et obligatorisk punkt. Her sier du noe om hvem som har skrevet novellen, hvilken tekstsamling den er fra og når den er trykket, hvilken periode den er skrevet i, om teksten er typisk for forfatteren eller ikke. Kanskje vet du ikke så mye om alt dette. Ikke la deg stresse av det. Bruk det du vet og ikke tenk så mye på det du ikke vet. Uansett skal du ikke la dette bli noen stor del av tolkningen din.

**** Novellens motiv.** Gi et kort, og da mener jeg virkelig kort, handlingsreferat. Det kaller vi å finne novellens motiv. Et motiv er det du helt konkret ser, ikke sant?

**** Hoveddel.** Denne delen bruker du, grovt sagt, til å "bevise" at det du har antydnet som novellens tema/budskap i innledningen, er korrekt. For å kunne gjøre det må du kunne si ganske mye om hvordan novellen er skrevet. En viktig del av dette er å finne hvilke virkemidler som er brukt. Men hør her! Et virkemiddel er et middel som virker. Du skal ikke bare finne virkemidlene. Du skal også kunne si noe om hvordan de virker. Basta! Hvis du ikke er helt sikker på hvordan de virker, så prøv iallfall å slenge på noen litt runde formuleringer (Her finner du [mer om virkemidler i skjønnlitterære tekster](#)).

- Kommenter alltid tittelen.
- Si alltid noe om hva slags synsvinkel/synsvinkler som er valgt og hva det gjør med teksten.
- Si alltid noe om hvordan karakterene i novellen er skildret, og forholdet mellom personene.
- Kommenter ordvalg. Er det noen ord som ofte gjentas? Er det brukt spesielle ord? Er det brukt mange ord med ladning? Er det få eller mange språklige bilder?
- Er det noe spesielt med novellen på noen måte? Er det veldig lang? Veldig kort? Spesielt mange replikker? Kommenter det som er spesielt.
- Kommenter alltid rytmen i språket.
- Hva finner du av høydepunkter? Hva er novellens peripeti?
- Finner du noen nøkkelsetninger?
- Av og til kan det at forfatteren har brukt få iøynefallende virkemidler i seg selv være et virkemiddel.
- Bruk små sitater fra novellen til å vise hva du mener.
- Ikke vær for skråsikker. Antyd gjerne flere mulige tolkninger.

**** Avslutningen.** Førsteintrykket er viktig, jada, men sisteintrykket er ikke mindre viktig. Husk at avslutningen din er det siste sensor leser av teksten din, og det vil feste seg på en spesiell måte. Det kan være viktig for hvilken karakter han bestemmer seg for. En avslutning kan du lage på mange måter. Noen muligheter:

- Sirkelkomposisjon. Du kommer tilbake til noe du har skrevet før. Du kan for eksempel lage en vri på innledningen din.

- Du samler trådene og oppsummerer hva du har funnet ut.
- Du skal ikke avslutte med en selvfølgelighet eller banalitet.
- Det er gunstig å avslutte med litt snert.
- Kom gjerne med egne meninger og vurderinger. Ikke vær for streng. Det er neppe noe makkverk de som har laget oppgavene har bedt deg om å tolke. Det er ikke sikkert du skal være for positiv heller. Ikke alle tekster er skrevet av Ibsen eller Shakespeare. Altfor mye ros, som ikke er troverdig, kalles for panegyri.
- Også sluttpoenget ditt bør på en eller annen måte være koblet til det du har blinket ut som novellens tema/budskap.